

Lokman Hekim Efsanesi

– İrfan Yılmaz · 17 Ocak 2022

Lokman Hekim... Doktor ve eczacıların piri... İnsan sağlığına ömrünü adayan yüce bilgin... Kur'an-ı Kerim'in Lokmân Sûresi'de adı geçen ve kıyamete kadar anılacak olan Allah'ın sevgili kulu... Efsanesine geçmeden önce, Lokman Hekim'in Dünya görüşü hakkında asırlarca dilden dile, gönülden dolaşarak günümüze kadar ulaşan iki kıssası ve bir vecizesini nakledeyim.

Günlerden bir gün, oğluna nasihatlerde bulunan Lokman Hekim: "Ey oğul, hayatın boyunca; En iyi yemeği yemekten, en rahat yatakta uyumaktan ve en güzel sarayda oturmaktan asla taviz vermeyesin!" der.

Ömrünü insanların sağlığı adayan babasının, gösteriştan uzak ve ne kadar sade bir yaşantısı olduğunu düşünen oğlu hayretle: "Baba, bizim halimiz ortada; biz o kadar zengin değiliz, bu söylediklerin nasıl gerçekleşir?" diye sorar.

Lokman hekim sözlerine şöyle açıklık getirir: "Oğul, sadece acıktığında yemek yersen en iyi yemeği yemiş olursun. Çok çalışıp yorgun bir vaziyette yatarsan en rahat yatakta uyumuş olursun. İnsanlara iyilikle muamele edersen, onların kâlbinde yer edindir ve böylelikle en güzel sarayda: Gönül sarayında oturmuş olursun!"

Hız. Davut ile Lokman Hekim'in kıssasına değinecek olursak:

Hız. Davut bir gün, Lokman Hekim'e bir koyun kesmesini ve koyunun en iyi yerinden, kendisine iki parça getirmesini ister. Bunun üzerine, Lokman Hekim koyunu keser, koyunun yüreği ve dilini ayırarak, Davut Peygambere götürür.

Hız. Davut başka bir gün yine, Lokman Hekim'e bir koyun kesmesini ancak bu sefer, koyunun en kötü yerinden iki parça getirmesini ister. Lokman Hekim, koyunu keser ve yine koyunun yüreği ve dilini ayırarak, Davut Peygambere götürür.

Hız. Davut merakla; hem iyilik hem de kötülükte, niçin yürek ve dil getirdiğini sorar. Lokman Hekim: "İyilik için kullanıldığında yürekten ve dilden daha güzel şey yoktur. Kötülük için kullanıldığında ise, yine yürekten ve dilden daha kötü şey yoktur." cevabını verir.

"Kendin için hoş görmediğin bir şeyi, başkaları için de reva görme!" diyerek, ahlakın temel ilkesi ve felsefesini ortaya koyan Lokman Hekim'in efsanesine geçelim.

Şahmeran Efsanesi'nin bitiminin, Lokman Hekim Efsanesi'nin de başlangıcını teşkil ettiği bilinir. Şahmeran'ın ülkesinde yedi yıl süren zorunlu misafirlik sürecinde hastalıkların tanısı ve tedavisinde kullanılan bitkiler konusunda engin bir bilgi hazinesine kavuşan, insanlara olan sevgisi ve hastalara şifa dağıtma isteğiyle, padişahın vezirlik teklifini kibarca geri çeviren Cemşad adındaki genç, zamanla halk arasında Lokman Hekim olarak ünlenir.

Şifahanesinin rafları her hastalığa iyi gelen ilaç şişeleriyle doludur. Bir hasta geldiğinde, o hastanın derdine iyi gelecek olan ilaç hangi şişedeyse, o şişe kendiliğinden sallanır diye rivayetlerde yer edinir.

Yedi iklim dört bucağa şifa dağıtan Lokman Hekim'in şifahanesine, günün birinde bir hasta gelir. Raflardaki ilaç şişelerine göz gezdiren Lokman Hekim hiçbir şişenin sallanmadığını görür. Bir müddet düşündükten sonra, derdine derman arayan adama üzüntüyle: "Senin derdine derman olacak bir ilaç bende yok!" demek zorunda kalır.

"Lokman Hekim'de bile derdimin dermanı olmadığına göre, demek ki ölmeye mahkumum!" diye düşünerek, malını mülkünü yok pahasına satan hasta adam, atna atlayıp dağlara vurur kendini. Avlanarak, Yörüklerden süt ve yoğurt alarak öleceği günü bekler. Hastalığı günden güne ilerlemekte, ağrı ve sızıları dayanılmaz boyutlara ulaşmaktadır.

Yeryüzündeki en kıymetli sütün geyik sütü olduğu ve geyik sütünün şifa gücü eskiden beri bilinir. Yörük bir kadın, alageyikten sağabildiği süttten bir tas ayırıp, Şifa olur umuduyla, ölmek için gün sayan adama getirir. Günden güne güç ve takatten kesilen adam, ulu bir ağacın gövdesine sırtını dayamış inlemektedirken, Yörük kadın, süt dolu tası adamın yanı başına bırakarak sessizce ayrılır.

Yılanların süte karşı olan ilgisi eski çağlardan beri bilinir. Sütün kokusunu alarak gelen bir yılan, tastaki sütü içer. Fazla içtiğinden midir, nedendir bilinmez; yılan, içtiği sütü yemyeşil kesilmiş halde tasın içine geri kusar. Sahneyi gören ve ağrıları dayanılmaz bir hal alan adam: "Şu zehirli sütü içeyim de bu deritten kurtulayım artık!" diyerek zehirli sütü kafasına diker.

Sütü güç bela içen adam; şiddetli bir bulantı nöbetiyle, içtiği zehirli sütle birlikte midesinde ne var ne yok hepsini kusar. Derken, bu zaman zarfında ağrılarının hafıflemeye başladığını ve bir müddet sonra da hepten yok olduğunu görür. Yeniden yaşama sevincine kavuşan adam günler içinde sağlığına tamamen geri kavuşur.

Sağlığına kavuşan adam Lokman Hekim'in şifahanesine uğrar ve: "Hani derdime derman olacak bir ilaç yoktu... Bak nasıl iyileştim!" diyerek sitemde bulunur.

Lokman Hekim oturması için adama yer gösterir ve: "Ben, senin derdine derman yok demedim, dermanı bende yok!" dedim, diyerek söze başlayıp ve adamı hayretler içinde bırakan açıklamayı yapar: "Ben sana

alageyiğin sütünü nereden bulayım? Buldum diyelim, sütü yılanı nasıl içireyim? Farz edelim ki, onu da başardım, yılanı tasa nasıl kusturayım ha... Bütün bunların hepsi oldu diyelim; Yılanın kustuğu sütü içmeye seni nasıl razı edeyim!"

Lokman Hekim'in inanılmaz bilgisine hayran olan adam şifahaneden ayrıldıktan sonra, diyar diyar dolaşıp insanlara bu inanılmaz hikayesini anlatır.

Günümüzde tabipler ve eczacılar birliği ambleminde yer alan yılan ve tas işaretlerinin de bu hikayeden alınan ilhamla hazırlandığı ifade edilmektedir. Lokman Hekim sadece İslam âleminde değil dünyaca tanınan, sevgi ve saygıyla anılan bir bilim insanıdır. Yabancı ülkelerde de tıp ve eczacılık alanında, logo olarak tas ve yılan figürlerinin kullanılması bir tesadüf değildir ve Lokman Hekim'e dayandırılmaktadır.

Lokman Hekim'in, Hz. Davut ile olan kıssasını hatırlarsak yaşadığı dönem hakkında bir fikir edinmiş oluruz. Kendisine yedi kartalın toplam ömrü kadar uzun bir hayat süresi tanınan ve Dünya'yı dolaşarak şifa dağıtan Lokman Hekim, Çukurova'ya geldiğinde gördüğü güzellikleri çok beğenir. İklimi güzel, toprağı bereketli ve insanları sıcakkanlı olan bu diyardan ayrılmak istemez.

Kendisi, doğası ve toplumuyla barışık mutlu insanların diyarıdır Çukurova. İnsanlar hayatından o kadar memnundur ki; günün birinde inanılmaz bir teklifle, Lokman Hekim'in kapısını çalarlar: "Biz halimizden çok memnunuz derler; doğamızda, toprağımızda mutluyuz, ölmek istemiyoruz. Bize, ölüme çare olacak bir iksir bul!"

Her çiçeğin dili, her yemişin sırrı ve her otun şifasından anlayan Lokman Hekim'in; ölüme çare olacak otu aramaya başlaması ve ölümsüz bir hayatın iksirini bulma macerası böylece başlamış olur.

Ceyhan nehri kenarında, tarihi ipek yolu üzerine kurulmuş olan antik Misis köyüne yerleşmiş olan Lokman Hekim, evinden ayrılır; ova, yayla ve dağlarda ölüme çare olacak bitkiyi aylarca arayıp durur. Günün birinde, yine aramaktan yorgun düşüp ulu bir ağacın dibinde dinlenmek isterken uyuya kaldığında kulağına fısıltı halinde bir ses gelir: "Araman bitsin artık Lokman, murat ettiğin çiçek benim, ölümsüzlüğün iksiri bende gizli!" Lokman Hekim iksirin nasıl hazırlanacağını sorar. Sırrını veren çiçek, hangi mineral taşlarla birlikte kaynatılıp imbikten geçirilmesi gerektiğini de anlatır.

Uyanıveren Lokman Hekim, formülü unutmamak için hemen defterini çıkarıp not eder ve heyecanla rüyasındaki çiçeği arar. Çok geçmeden de söz konusu çiçeğe rastlayıverir.

Ölümsüzlük iksiri için, yeterince çiçek ve mineral taş toplayan Lokman Hekim, mutlu bir şekilde Misis kentine geri dönmek için yola koyulur.

Lokman Hekim'in, iksirin formülünü elde ettiğini bilen Allahutaala, Cebrâil meleğe; Lokman kulunun,

ölüme çare bulduğunu, formülün şu anda elinde olduğunu belirterek; Lokman'ın, damıtma işlemini tamamlayıp iksiri fânilere dağıtmadan önce yetişmesini ve bu duruma engel olmasını ister.

Cebrâil, ölümün ortadan kalkması halinde, Dünya'nın nasıl bir hâl alacağını düşünür ve yeryüzüne iner.

Lokman Hekim, insan kılığına bürünmüş Cebrâil'le, Ceyhan Nehri üzerindeki Misis Köprüsü'nde karşılaşır.

Selam veren Cebrail sorar: Hayrola Lokman, bu tatlı telaşın nedir? Sevinçten gözleri kimseyi görecektir halde olmayan Lokman Hekim: "Aylardır aramakta olduğum bir ilacın sırrına vakıf oldum der. Âdemoğlu çok sevinecek!"

Cebrâil'in: "Sen şuna ilaç değil de, ölümün çaresini buldum desene. Mesela, sonsuz hayat iksiri..." demesi üzerine; sıradan bir insanla konuştuğunu sanan Lokman Hekim, baktığında insan kılığına girmiş olsa da Cebrâil'in yüzündeki mübarek nuru görür ve bir anda ellerinin titreyip parmaklarının gevşediğini hisseder, öyle ki; anlık bir rüzgâr Lokman Hekim'in elindeki defteri Ceyhan Nehri'nin kabaran sularına savuruverir.

Suya kapılan defterle birlikte, görevini yerine getiren Büyük Melek de gözden kaybolur. Misis Köprüsü'deki olaydan sonra bitkilerin Lokman Hekim'le olan diyalogu da sona erer. Yaz mevsiminin sonlarına doğru suları kısmen çekilen Ceyhan Nehri'nin kenarındaki arpa tarlasında defterin sadece tek sayfası bulunur. Zamanla büyük gelişme gösteren tıp ilminin, Lokman Hekim'in defterinden miras kalan tek sayfalık bilgiler üzerinde yükseldiği söylenir. Söz konusu arpa tarlası da, yöre halkı tarafından günümüzde de kutsal olarak kabul edilir.

Lokman Hekim'e, yedi kartal ömrü verildiğine değinmiştik. Lokman Hekim ömründe yedi kartal besler. Son kartalın ölümüyle birlikte kendisi de Hak'ın rahmetine kavuşur. Aradan binlerce yıl geçmiş olsa da, Tıp dünyası Lokman Hekim'e olan sevgi ve saygısından ödün vermez. Günümüzde bile pek çok sağlık kuruluşu Lokman Hekim adıyla sağlık hizmeti verir. Kimya ilminde: Dietil eter olarak formüle edilen kısaca eter olarak bilinen uçucu bileşiğe "Lokman Ruhu" adının verilmesi de kimya ilminin Lokman Hekim'e verdiği değerlerin bir ifadesidir.

****

Videolu efsane:

www.youtube.com/watch?v=UvIVbrK0tHU

Sevgi ve saygılarımızla.